

Introducció a la comptabilitat

Luis Moral Naranjo

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. Introducció a l'estudi de la comptabilitat	7
1.1. L'empresa i l'activitat econòmica	7
1.2. Riquesa i renda de l'empresa	8
1.3. Tipus de comptabilitat	8
1.4. Comptabilitat i imposició	9
2. L'estructura patrimonial de l'empresa	11
2.1. L'estructura econòmica i l'estructura financera de l'empresa	11
2.2. El cicle d'explotació	12
2.3. Elements patrimonials i masses patrimonials	12
2.4. Anàlisi de les situacions patrimonials	15
3. Els fets comptables	18
3.1. Concepte de fet comptable	18
3.2. Variacions patrimonials derivades dels fets comptables	18
3.3. El resultat comptable	20
4. Comptabilització de les operacions	22
4.1. La partida doble	22
4.2. El compte	22
4.3. Interpretació, valoració i representació	25
4.4. Els llibres de comptabilitat	27
4.5. El cicle comptable	31
5. El resultat periòdic: ingressos i despeses	35
5.1. Els principis comptables	35
5.2. Periodificació d'ingressos i despeses	35
5.3. L'obtenció del resultat de l'empresa	36
6. Amortitzacions i provisions	38
6.1. El procés de la depreciació	38
6.2. L'amortització econòmica i financera	38
6.3. Provisions	39
7. La comptabilitat i l'impost sobre els beneficis	41
Activitats	43

Glossari 44

Bibliografia 47

Introducció

L'empresa necessita diferents fonts d'informació per a poder assolir els seus objectius: informació sobre la competència, els proveïdors, els clients, etc. La comptabilitat proporciona informació sobre la viabilitat econòmica i financera de l'empresa i ajuda a prendre decisions que facilitin la consecució dels objectius. Però la comptabilitat no és només d'utilitat per als gestors de l'empresa, sinó també per a una multitud d'agents externs, com els accionistes, els clients o proveïdors, la comunitat on s'ubica l'empresa, o per a la Hisenda Pública.

Amb aquest material us introduïm en els conceptes bàsics de comptabilitat, i també en el funcionament de la comptabilitat financera o comptabilitat externa d'empresa, que permetrà tenir una millor comprensió de l'empresa i dels impostos que l'afecten.

Després d'entendre l'activitat de l'empresa i el seu context, i també la utilitat de la comptabilitat i els diferents tipus, estudiarem el patrimoni de l'empresa i les variacions que experimenta com a conseqüència d'aquesta activitat.

A continuació veurem el que constitueix un fet comptable i la seva comptabilització, entenent el mètode que utilitza la comptabilitat i coneixent els instruments per a representar-lo. A partir d'aquesta base estudiarem tot el procés cíclic necessari per a dur a terme la comptabilitat i les obligacions legals.

Finalment, i per a poder entendre millor l'impost sobre els beneficis de l'empresa, estudiarem el procés per a l'obtenció del resultat, i també les correccions d'aquest resultat degudes als processos de depreciació dels elements patrimonials i a les seves possibles pèrdues de valor.

Objectius

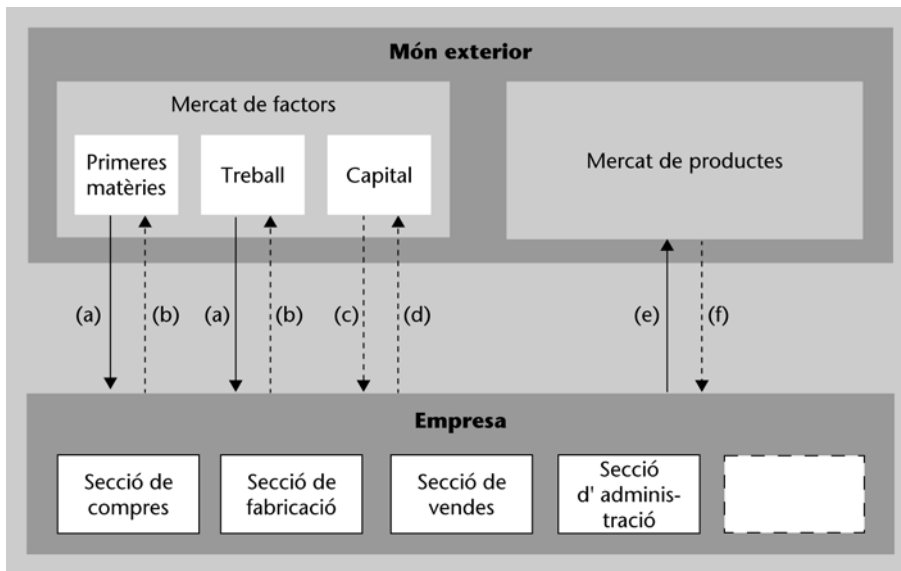
Amb aquests materials els objectius més importants que heu d'assolir són els següents:

- 1.** Entendre el concepte de comptabilitat i els diferents tipus, i conèixer l'objecte d'estudi, la finalitat i a qui interessa la comptabilitat financera.
- 2.** Conèixer els aspectes fonamentals de l'entorn econòmic on l'empresa desplega la seva activitat i els conceptes de riquesa i renda.
- 3.** Conèixer el patrimoni, tant des del vessant de la inversió com del finançament, i distingir les classes d'elements i masses patrimonials.
- 4.** Reconèixer els fets econòmics que pot recollir la comptabilitat, i també les variacions que aquests produeixen en el patrimoni.
- 5.** Conèixer el procés de comptabilització de les operacions, el seu mètode i els instruments, i també el procés bàsic d'elaboració de balanços i comptes de resultats.
- 6.** Conèixer el mètode per a dur a terme la comptabilitat de l'empresa d'un període, tenint en compte la globalitat del procés comptable.
- 7.** Conèixer el procés d'obtenció del resultat comptable.
- 8.** Entendre els processos de depreciació i el seu reconeixement comptable per mitjà de l'amortització, i també la correcció de valors d'elements patrimonials i l'estimació de despeses excepcionals per mitjà de les provisions.
- 9.** Entendre a grans trets la relació entre la comptabilitat i l'impost sobre el benefici.

1. Introducció a l'estudi de la comptabilitat

1.1. L'empresa i l'activitat econòmica

En el curs de les seves operacions diàries, tota empresa es relaciona amb altres agents econòmics, ja sigui altres empreses o individus, amb els quals fa transaccions econòmiques. Així, l'empresa adquireix béns i serveis de proveïdors, assessors, treballadors, etc. I al seu torn, segons quin sigui l'objecte de la seva activitat, vendrà béns o prestarà serveis a altres empreses o als consumidors finals.

L'empresa:

- (a) **Compra** del món exterior béns i serveis, l'equivalent monetari dels quals anomenem **despesa**.
- (b) **Paga** al món exterior l'import dels béns i serveis comprats (sous). Es tracta, doncs, d'una **sortida** de diners de la **caixa** de l'empresa.
- (c) Rep del món exterior els diners que necessita per a dur a terme la seva activitat.
- (d) Torna al món exterior els diners rebuts en préstec. Retribueix els diners rebuts (interessos, dividendes).
- (e) **Ven** al món exterior béns i serveis, que tenen com a equivalent monetari el que anomenem **ingrés**.
- (f) **Cobra** del món exterior l'import dels béns i serveis venuts. Es tracta, doncs, d'una **entrada** de diners a la **caixa** de l'empresa.

Totes les operacions que es produeixen entre l'empresa i el món exterior (compres, vendes, cobraments, pagaments) determinen l'“àmbit extern” de la circulació de valors de l'empresa. En l'“àmbit intern” de la circulació de valors de l'empresa es produeix el procés econòmic de la formació de costos (producció).

Hem d'emfatitzar la diferència entre despesa i pagament, i també entre ingrés i cobrament. Despesa i ingrés es refereixen a fluxos o corrents de béns i serveis, i en el gràfic anterior s'identifiquen amb les fletxes de traç continu. Pagament i cobrament es refereixen a fluxos de corrents de diners, és a dir, a sortides i entrades (respectivament) de diners de l'empresa. En el gràfic s'identifiquen amb les fletxes de traç discontinu.

Així, es poden donar despeses encara no pagades, despeses pagades per avançat, etc. Per exemple, podem comprar una màquina (despesa) i pagar-la al comptat. Es produeixen dos fluxos de sentit contrari: béns o serveis i diners.

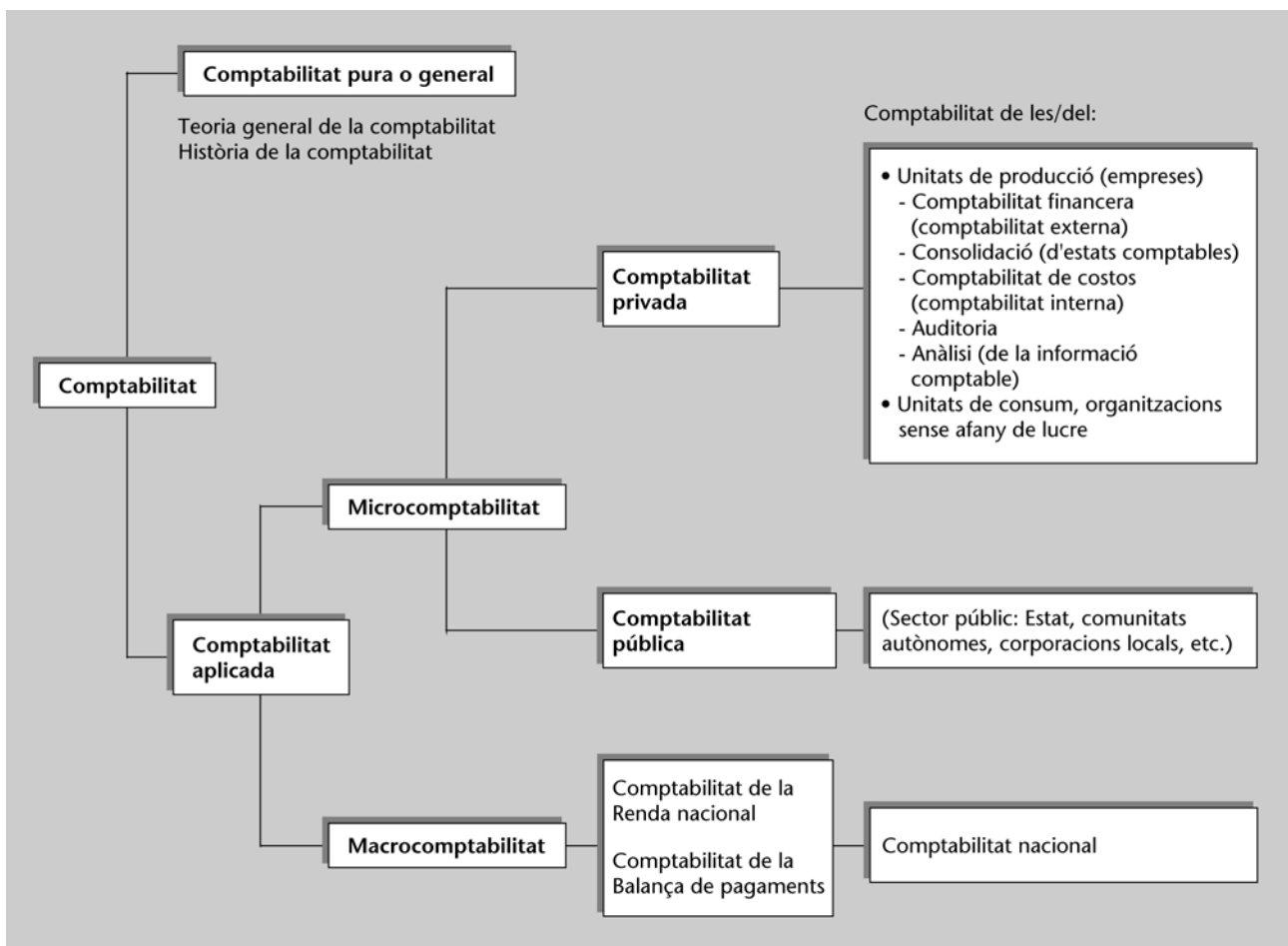
1.2. Riquesa i renda de l'empresa

Per a poder dur a terme la seva activitat, l'empresa necessita una infraestructura determinada: locals, màquines, instal·lacions, matèries primeres, etc. Tots aquests aspectes i els possibles deutes configuren la riquesa de l'empresa. Així mateix, en el transcurs de la seva activitat quotidiana, les transaccions econòmiques que l'empresa fa amb el món exterior modifiquen la riquesa inicial.

El conjunt de **béns, drets i obligacions** que té l'empresa en un moment determinat configuren la seva **riquesa o situació patrimonial**. La **variació** d'aquesta riquesa entre dos moments del temps determina la **renda o resultat** de l'empresa.

1.3. Tipus de comptabilitat

L'objectiu de tot sistema comptable és generar informació sobre la realitat econòmica que faciliti la presa de decisions per als seus usuaris.

Tal com s'aprecia en el quadre anterior, hi ha diferents tipus de comptabilitat. En aquest curs estudiarem la comptabilitat financera o comptabilitat externa

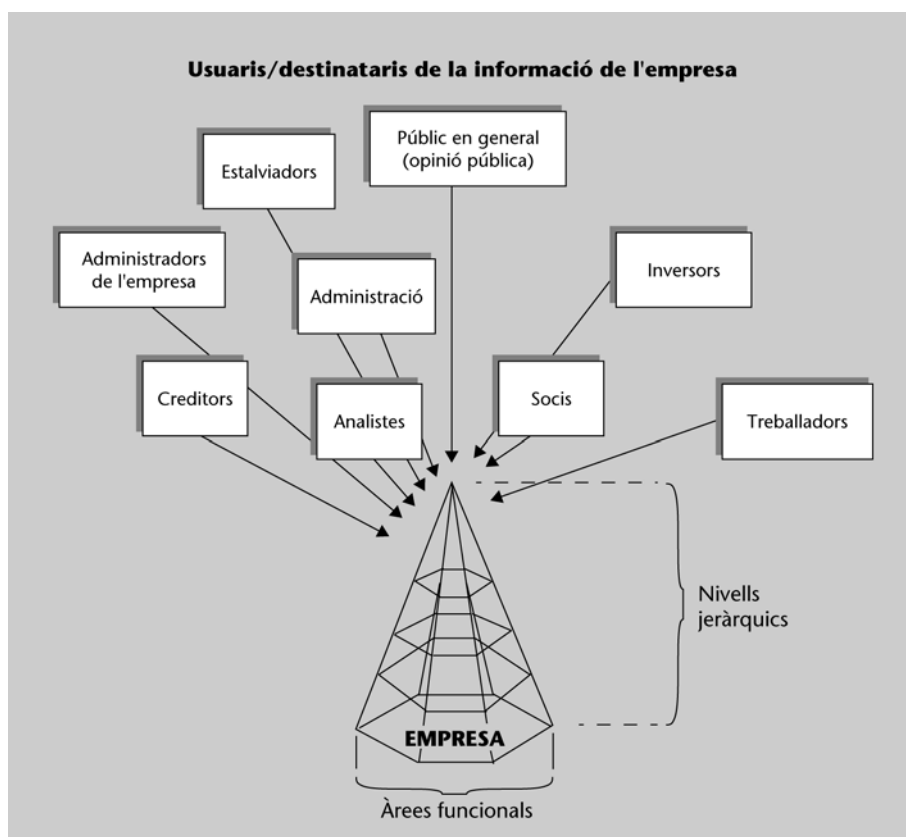

que, tal com veiem en el gràfic, és una de les branques de la comptabilitat d'empresa.

La **comptabilitat financera** s'encarrega d'estudiar la **realitat econòmicopatrimonial de l'empresa** per tal d'elaborar els **estats comptables** que informen del **resultat** derivat de l'activitat de l'empresa en un període determinat i de la seva **situació patrimonial** al final d'aquest període.

Això s'aconsegueix mitjançant la captació de totes les transaccions econòmiques que es produeixen entre l'empresa i el món exterior.

La informació obtinguda és útil tant per a usuaris interns (alta direcció o comandaments intermedis amb responsabilitats de gestió de l'empresa) com externs (accionistes, inversors potencials, creditors, proveïdors, treballadors, associacions de consumidors, hisenda pública i altres poders públics, analistes, borses de valors, etc.). Tanmateix, es tracta d'una informació pensada bàsicament per a usuaris externs.

1.4. Comptabilitat i imposició

Els impostos que afecten les empreses són múltiples. Respecte d'uns l'empresa és el subjecte passiu (impost de béns immobles, impost de societats, taxes,

contribucions, etc.), i respecte d'altres l'empresa és un mer recaptador (les retencions de l'impost sobre la renda dels empleats de l'empresa, l'impost sobre el valor afegit).

Respecte als impostos en què l'empresa és el subjecte passiu, són despeses en què l'empresa ha d'incórrer i, per tant, redueixen el benefici. Per a aquells en què actua com a recaptador, l'empresa està acumulant uns fons pels impostos que altres estan obligats a pagar, que més tard ha de transferir a la Hisenda Pública.

Tanmateix, comptablement, els impostos de major importància per a l'empresa són **l'IVA** i **l'impost de societats** (denominació que adopta a Espanya l'impost sobre els beneficis de l'empresa).

Encara que l'empresa no és qui suporta la càrrega de l'IVA, ja que aquest grava el consum i l'ha de pagar el consumidor, aquest impost implica un gran esforç comptable per a la majoria de les empreses. En un gran nombre de transaccions que una empresa realitza (i que, per tant, han de ser comptabilitzades) o bé s'està pagant o bé s'està cobrant l'IVA. És a dir, l'IVA que suporten les entitats el repercuteixen o el traslladen als clients (consumidors), liquidant la diferència positiva o negativa amb la Hisenda Pública.

No obstant això, l'impost sobre els beneficis és el més important per a l'empresa des del punt de vista de la comptabilitat. De fet, és per aquest impost que la Hisenda Pública és un dels usuaris externs de la comptabilitat financera. En l'últim apartat d'aquests materials s'estudiarà amb més profunditat l'impost sobre els beneficis.

2. L'estructura patrimonial de l'empresa

2.1. L'estructura econòmica i l'estructura financera de l'empresa

Des d'una perspectiva economicofinancera, l'empresa es pot considerar com un conjunt de fons de finançament que possibiliten un conjunt d'inversions amb què es duu a terme l'activitat per a la qual s'ha constituït l'empresa.

Així, en l'empresa podem distingir entre una **estructura econòmica** (EE) o conjunt d'inversions efectuades i una **estructura financera** (EF) o conjunt de fons de finançament que han possibilitat les primeres. Els totals dels dos han de coincidir perquè qualsevol element o conjunt d'elements ha d'estar finançat d'alguna manera.

Segons l'origen del finançament, en l'estructura financera es distingeix entre **finançament propi** (Fp) i **finançament aliè** (Fa). El capital aportat pels propietaris forma part del finançament propi o fons propis, mentre que un préstec bancari forma part del finançament aliè o fons aliens.

En comptabilitat, l'estructura econòmica s'anomena **actiu** (A), i l'estructura financera, **passiu** (P). Així, sempre es compleix que

$$A = P = Fp + Fa$$

Tanmateix, el terme *passiu* admet dues accepcions, una d'àmplia (l'anterior) i una altra de restringida, ja que el finançament aliè també s'anomena **passiu** (P), mentre que el finançament propi s'anomena **net** (N). I en aquest cas sempre es compleix que:

$$A = P + N$$

Així doncs, l'**actiu** es defineix com un **conjunt de béns i drets**. El **passiu** (en sentit restringit) o **passiu exigible** fa referència a les **obligacions de pagament** exigibles a l'empresa per tercers. El **net** o **net patrimonial** és el finançament no exigible.

La igualtat comptable fonamental

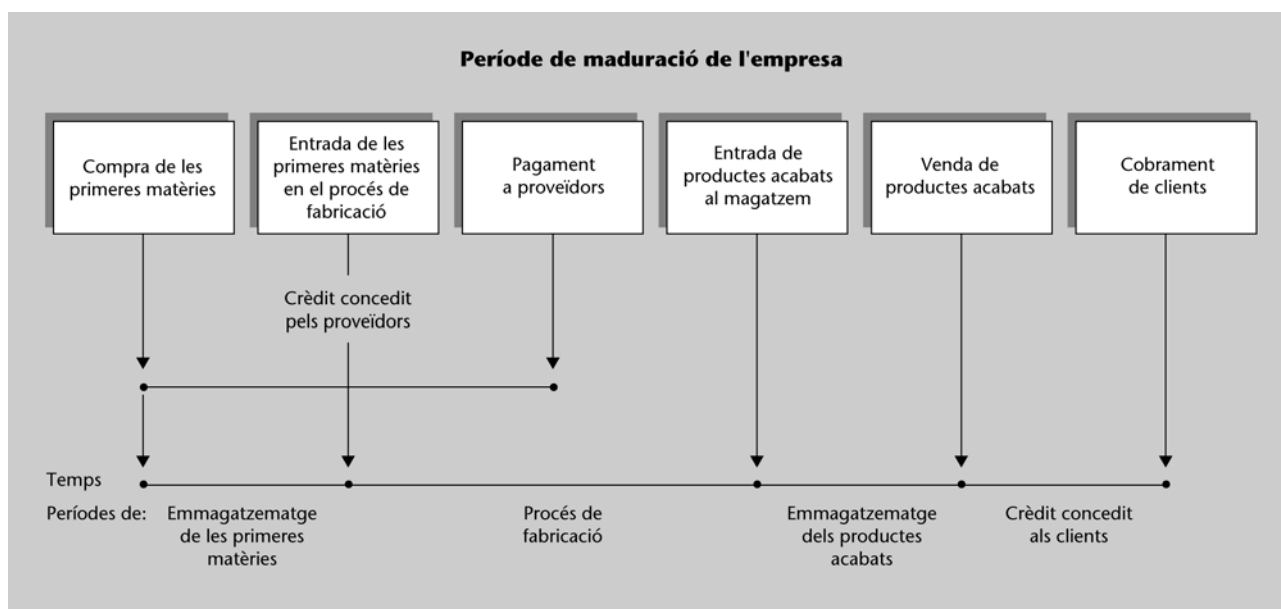
$EE = EF$ o $A = P + N$
La igualtat entre l'estructura econòmica i l'estructura financera, o el que és el mateix, entre l'actiu i el passiu (en sentit ampli), constitueix la igualtat comptable fonamental.

2.2. El cicle d'exploració

L'activitat normal de l'empresa és un procés cíclic: en l'empresa es produeix una transformació de diners en mercaderies en efectuar una compra i pagar-la, i la transformació inversa de les mercaderies en diners en efectuar una venda i cobrar-la.

Aquest procés de transformació és el que s'anomena el **cicle d'exploració** de l'empresa i que, segons el tipus d'activitat, serà un cicle de més o menys durada.

El temps des que s'inverteix una unitat monetària en mercaderies, matèries primeres, etc., fins que es recupera la unitat monetària per la venda de productes i el cobrament corresponent s'anomena **període de maduració de l'empresa**.

Per a dur a terme l'activitat empresarial fa falta, a més, disposar d'una **infraestructura** que ho permeti. Els elements que formen part d'aquesta infraestructura no són renovats en cada cicle d'exploració, romanen en l'empresa per un temps superior al cicle d'exploració.

2.3. Elements patrimonials i masses patrimonials

En comptabilitat, els elements que integren l'actiu i el passiu s'anomenen **elements patrimonials**.

Com veurem més endavant, cada element patrimonial es representa comptablement per mitjà d'un compte.

Una **massa patrimonial** és una agregació d'elements patrimonials homogenis econòmicament o financerament o, dit d'una altra manera, que tenen la mateixa significació o funcionalitat econòmica.

Dins de cada una de les estructures (econòmica o financera), les masses patrimonials s'han de presentar de forma ordenada, d'acord amb un criteri predeterminat, de manera que es puguin establir relacions entre masses patrimonials de totes dues estructures. Això és d'especial importància, ja que així es possibilita l'anàlisi de la informació comptable.

En l'**actiu** l'ordenació es fa a terme d'acord amb el **grau de liquiditat** dels elements patrimonials, és a dir, tenint en compte la seva distància respecte als diners, de major a menor grau de liquiditat. Així, una primera classificació de l'actiu estableix dues grans categories, l'**actiu circulant** i l'**actiu fix** o **immobilitzat**, que al seu torn es poden dividir en subcategories.

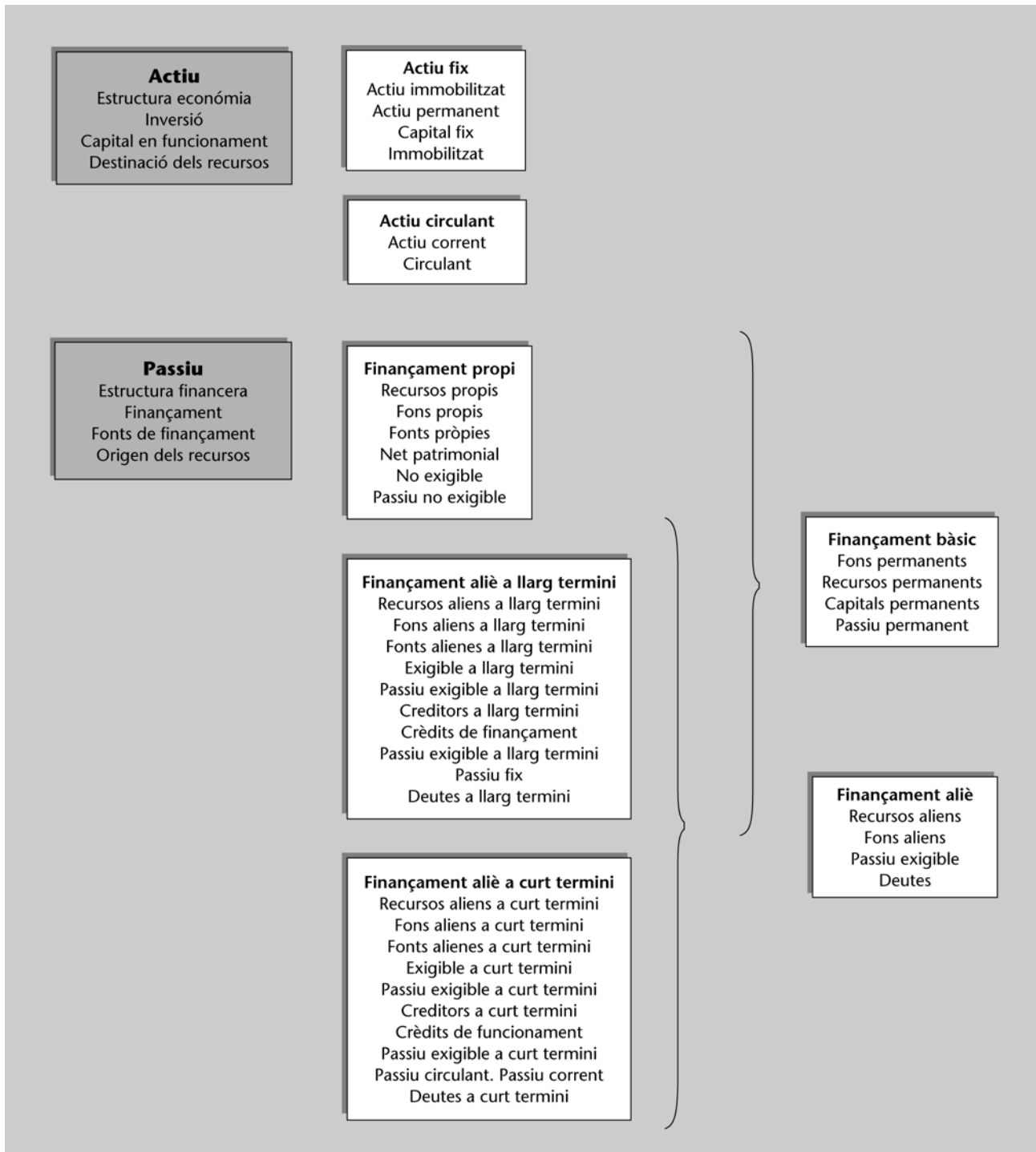
1) Dins de l'**actiu circulant** es distingeix entre el **disponible** i el **realitzable**. La categoria del disponible correspon als elements més líquids, com els diners, tant si es troben a les arques pròpies de l'empresa com dipositats en una entitat financera. El realitzable correspon als elements susceptibles de ser transformats en diners, com els imports que deuen els clients o drets de cobrament, les mercaderies, etc.

2) Dins de l'**actiu fix**, podem tenir les categories del **realitzable** i el **no realitzable**. El realitzable és aquell susceptible de ser utilitzat en l'activitat empresarial o de ser venut (una màquina), mentre que el no realitzable és el que manca de valor de recuperació (les despeses de constitució són un exemple d'això).

En el **passiu** l'ordenació es fa a terme d'acord amb el **grau d'exigibilitat** dels elements, de major a menor grau d'exigibilitat. Les dues grans masses patrimonials són les **fonts de finançament pròpies** i les **fonts de finançament alienes**, que al seu torn es poden dividir de la següent manera:

1) En les **fonts de finançament pròpies** es distingeixen les **aportacions exteriors** (el capital aportat pels propietaris) i l'**autofinançament**. L'autofinançament fa referència als fons generats per la mateixa empresa gràcies a la seva activitat.

2) Les **fonts de finançament alienes** o **passiu exigible** es poden dividir en funció del venciment, és a dir, segons el temps que falta fins al dia en què cal efectuar el pagament. Així es podria distingir entre **passiu immediat**, **passiu a curt termini** i **passiu a llarg termini**.

Per adscriure un element patrimonial a una de les masses patrimonials descrites, el criteri fonamental és la funció que aquest element fa en l'empresa. Així, per als elements patrimonials d'actiu, si un element participa en el cicle d'exploració s'adscriurà a l'actiu circulat, mentre que si forma part de la infraestructura de l'empresa, s'adscriurà a l'actiu fix.

Terminologia

En el quadre apareix –sense voluntat d'exhaustivitat– la variada terminologia utilitzada per referir-se a determinades masses patrimonials.

Uns mateixos elements patrimonials poden ser actiu circulat o actiu fix segons la seva funció en l'empresa. Els ordinadors són actiu circulat si l'empresa es dedica a vendre ordinadors, però, per a la mateixa empresa, els ordinadors que utilitza en les tasques administratives o tècniques són un actiu fix.

Quant al passiu exigible, els límits temporals que marquen la divisió entre el curt i el llarg terminis, segons un criteri econòmic rigorós, hauria de prendre com a referència el període de maduració de l'empresa; tanmateix, els usos i els costums són els que acaben marcant aquests límits, de manera que avui en dia s'accepta generalment que **fins a un any es tracta d'un curt termini i a partir d'un any es tracta d'un llarg termini.**

Així, per exemple, un préstec rebut d'un banc que s'ha de tornar en tres anys s'ha de classificar com a passiu exigible a llarg termini, però en el moment en què falti un any per al seu venciment el préstec s'haurà de reclassificar com a passiu exigible a curt termini.

A la pràctica, el Pla general de comptabilitat estableix la classificació de les masses patrimonials que les empreses segueixen a Espanya. L'actiu es divideix entre immobilitzat i circulat. En l'immobilitzat, al seu torn, es distingeix entre l'immobilitzat immaterial, l'immobilitzat material i l'immobilitzat financer. El circulat es divideix entre existències, deutors, inversions financeres temporals i tresoreria.

El passiu, per la seva part, es divideix entre finançament bàsic i els creditors a curt termini. El finançament bàsic inclou el finançament propi i el finançament aliè a llarg termini.

El **Pla general de comptabilitat** vigent en l'actualitat va ser aprovat mitjançant el Reial decret 1643/1990, de 20 de desembre, i constitueix la norma bàsica aplicable a Espanya.

El PGC s'estructura en cinc parts:

- **Principis comptables.** Són els que obligatòriament ha d'aplicar l'empresa a la seva comptabilitat.
- **Quadre de comptes.** És el quadre que conté la llista de comptes que componen el Pla, perfectament ordenats i estructurats.
- **Definicions o relacions comptables.** Es dona una definició de cada un dels comptes que figuren en el quadre de comptes.
- **Comptes anuals.** Els documents comptables que l'empresa està obligada a elaborar al final de l'exercici.
- **Normes de valoració.** Que l'empresa ha d'aplicar obligatòriament per a valorar els elements que integren el seu patrimoni.

2.4. Anàlisi de les situacions patrimonials

Tal com hem vist més amunt, l'estructura econòmica (actiu) és igual a l'estructura financera, la qual es divideix entre finançament aliè (passiu) i finançament propi (net):

$$\begin{aligned} EE &= EF && \text{en què } EF = Fa + Fp \\ A &= P + N \end{aligned}$$

En la vida de l'empresa es poden produir aquests situacions:

1) $EE = Fp$	o bé	$A = N$
2) $EE = Fp + Fa$	o bé	$A = P + N$
3) $EE = Fa$	o bé	$A = P$
4) $EE < Fa$	o bé	$A < P$
5) $EE = 0$ i $Fa > 0$	o bé	$A = 0$ i $P > 0$

El significat economicofinancer de cada un d'aquests casos és el següent:

- 1) La inversió (A) ha estat finançada íntegrament per fons propis (N). No hi ha finançament aliè (P).
- 2) La inversió (A) ha estat finançada per fons propis (N) i aliens (P).
- 3) La inversió (A) ha estat finançada exclusivament per fons aliens (P).
- 4) La inversió (A) és menor que el finançament aliè (P) i no es dona finançament propi (N). Això succeeix quan s'ha perdut part de la inversió, amb la qual cosa els fons aliens només poden ser restituïts parcialment a qui els va aportar. Aquesta és una situació de fallida.

En aquest cas, com que la igualtat $A = P + N$ sempre s'ha de complir, comptablement el net patrimonial (N) és negatiu, i representa les pèrdues en què ha incorregut l'empresa.

- 5) La situació que mostra el punt anterior pot degenerar en la que s'esmenta aquí, on la inversió ha desaparegut del tot, amb la qual cosa els fons aliens no poden ser restablerts de cap manera als que els van aportar.

Si ara tenim en compte que en l'actiu (A) podem distingir entre l'actiu fix (Af) o immobilitzat i l'actiu circulant (Ac),

$$A = Af + Ac$$

que en els fons aliens podem distingir igualment entre els fons aliens a llarg termini (Fal) i els fons aliens a curt termini, que també podem anomenar passiu circulant (Pc),

$$P = Fal + Pc$$

i sabent que podem agrupar els fons propis (Fp) i els fons aliens a llarg termini (Fal) com el finançament bàsic (Fb),

$$Fb = Fp + Fal$$

Podem obtenir el **fons de maniobra**, anomenat (FM) o *working capital*:

$$\begin{aligned}EE &= EF \\ Af + Ac &= Fp + Fal + Pc \\ Af + Ac &= Fb + Pc \\ Ac - Pc &= FM = Fb - Af\end{aligned}$$

El fons de maniobra denota l'excés de l'actiu circulat sobre el passiu circulat, és a dir, que amb l'actiu circulat es podria satisfer tot el passiu circulat i encara quedaria un romanent.

O des d'un altre punt de vista, el fons de maniobra denota l'excés del finançament bàsic sobre l'actiu fix, és a dir, que amb aquests fons s'està finançant tot l'actiu fix i part de l'actiu circulat.

Una situació en la qual el fons de maniobra fos negatiu implicaria que, a curt termini, l'empresa estaria en una situació d'insolvència, ja que l'actiu circulat no seria suficient per a satisfer el passiu circulat.

3. Els fets comptables

3.1. Concepte de fet comptable

Després de conèixer el concepte d'element patrimonial i estudiar les masses patrimonials, hem vist les possibles situacions patrimonials en què es pot trobar l'empresa. Tanmateix, el patrimoni de l'empresa està sotmès a variacions contínues, ja sigui quantitativament o qualitativament, com a conseqüència de l'activitat diària.

Qualsevol fet de naturalesa jurídica o econòmica que modifiqui el patrimoni de l'empresa constitueix un **fet comptable**.

Per exemple, són **fets comptables** perquè afecten el patrimoni: l'adquisició de maquinària, tant si es paga al comptat com a crèdit; l'acceptació d'una lletra de canvi; el cobrament d'un deute d'un client; la pèrdua de materials emmagatzemats a conseqüència d'un incendi; la pèrdua derivada de la insolvència d'un client, etc.

Són **fets no comptables** perquè no afecten el patrimoni: l'anàlisi d'un possible client abans de vendre-li a crèdit a fi de comprovar la seva solvència, actuació que no afecta el patrimoni mentre no se li vengui res; l'augment de la desocupació, etc.

3.2. Variacions patrimonials derivades dels fets comptables

Tenint present la igualtat comptable fonamental entre l'actiu (A) i el passiu (P) més el net (N) –o el que és el mateix, entre l'estructura econòmica (EE) i l'estructura financera (EF)–, i que cada un dels elements A, P i N només poden presentar augments (Δ) o disminucions (δ), les variacions patrimonials derivades dels fets comptables es poden dividir en nou casos:

Cas	Efecte del fet comptable en el patrimoni: variació patrimonial	Anàlisi de la variació patrimonial Repercussió en: a) el net patrimonial b) les estructures econòmica i financera
1)	$A + \Delta A = P + N + \Delta N$	Net: $\Delta A = \Delta N$ Estructures: $\Delta EE = \Delta EF$
2)	$A + \Delta A = P + \Delta P + N$	Net: - Estructures: $\Delta EE = \Delta EF$
3)	$A - \delta A = P + N - \delta N$	Net: $\delta A = \delta N$ Estructures: $\delta EE = \delta EF$
4)	$A - \delta A = P - \delta P + N$	Net: - Estructures: $\delta EE = \delta EF$
5)	$A + \Delta A - \delta A = P + N$	Net: - Estructures: $\Delta EE = \delta EE$
6)	$A = P + \Delta P - \delta P + N$	Net: - Estructures: $\Delta EF = \delta EF$
7)	$A = P + N + \Delta N - \delta N$	Net: $\Delta N = \delta N$ Estructures: $\Delta EF = \delta EF$

Cas	Efecte del fet comptable en el patrimoni: variació patrimonial	Anàlisi de la variació patrimonial Repercussió en: a) el net patrimonial b) les estructures econòmica i financera
8)	$A = P + \Delta P + N - \delta N$	Net: $\Delta P = \delta N$ Estructures: $\Delta EF = \delta EF$
9)	$A = P - \delta P + N + \Delta N$	Net: $\delta P = \Delta N$ Estructures: $\delta EF = \Delta EF$

A continuació posarem exemples de fets comptables que poden ocórrer en l'empresa per a mostrar cada un dels nou casos exposats.

Com veurem en el subapartat següent, quan els fets comptables modifiquen el net, la modificació esmentada pot estar originada per variacions de capital o per variacions de resultats (transaccions que generen ingressos o despeses, o beneficis o pèrdues extraordinàries).

1) a) S'incorpora a l'actiu un element nou, finançat mitjançant recursos propis (net).

Exemple: el propietari de l'empresa efectua noves aportacions de diners i maquinària.

$$\Delta \text{ actiu (diners, maquinària)} = \Delta \text{ net (capital)}$$

b) Es produeix un ingrés.

Exemple: un banc liquida els interessos a favor de l'empresa derivats del compte corrent.

$$\Delta \text{ actiu (diners: bancs)} = \Delta \text{ net (resultats: ingressos)}$$

2) S'incorpora a l'actiu un element nou, finançat mitjançant recursos aliens (passiu).

Exemple: adquisició de mercaderies destinades a la venda finançades mitjançant el crèdit concedit pel proveïdor.

$$\Delta \text{ actiu (mercaderies)} = \Delta \text{ passiu (deute a proveïdors)}$$

3) a) Es prescindeix d'un element de l'actiu per a reduir els recursos propis (net).

Exemple: devolució dels diners que havia aportat el propietari.

$$\delta \text{ net (capital)} = \delta \text{ actiu (diners)}$$

b) Es produeix una despesa.

Exemple: es paga la factura del consum d'energia elèctrica.

$$\delta \text{ net (resultats: despeses)} = \delta \text{ actiu (diners)}$$

c) Es produeix una pèrdua.

Exemple: a conseqüència d'un sinistre, una màquina no assegurada queda destruïda.

$$\delta \text{ net (resultats: pèrdua)} = \delta \text{ actiu (maquinària)}$$

4) Es prescindeix d'un element de l'actiu per a reduir els recursos aliens (passiu).

Exemple: pagament d'un deute a un proveïdor.

$$\delta \text{ passiu (deute a proveïdor)} = \delta \text{ actiu (dineros)}$$

5) S'incorpora a l'actiu un element i es prescindeix d'un altre.

Exemple: adquisició de maquinària que es paga al comptat.

$$\Delta \text{ actiu (maquinària)} = \delta \text{ actiu (dineros)}$$

6) Augmenten els recursos aliens (passiu) i disminueixen els recursos aliens (passiu).

Exemple: un préstec personal convertit en un préstec hipotecari.

$$\delta \text{ passiu (préstec personal)} = \Delta \text{ passiu (préstec hipotecari)}$$

7) Augmenten els recursos propis (net) i disminueixen els recursos propis (net).

Exemple: reserves que es converteixen en capital.

$$\delta \text{ net (reserves)} = \Delta \text{ net (capital)}$$

8) Augmenten els deutes (passiu) i disminueixen els recursos propis (net).

Exemple: s'incorre en una despesa que encara no s'ha pagat.

$$\delta \text{ net (resultats: despeses)} = \Delta \text{ passiu (creditors)}$$

9) Disminueixen els deutes (passiu) i augmenten els recursos propis (net).

a) Es converteixen recursos aliens en recursos propis.

Exemple: es lliuren als creditors accions de l'empresa com a pagament de deutes.

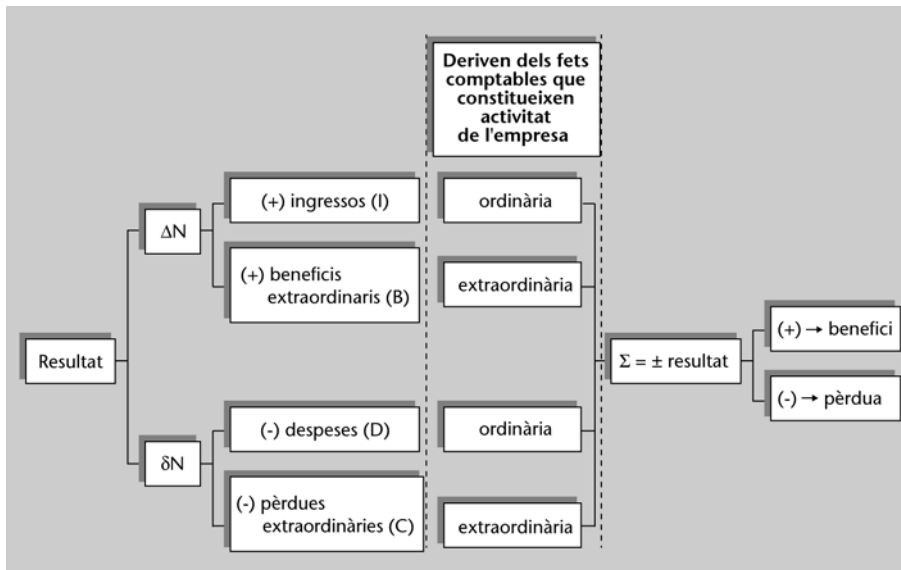
$$\delta \text{ passiu (creditors)} = \Delta \text{ net (capital)}$$

b) Un creditor condona un deute.

$$\delta \text{ passiu (creditors)} = \Delta \text{ net (resultats: benefici)}$$

3.3. El resultat comptable

Si no s'han produït variacions de capital, la comparació del net patrimonial entre dos moments del temps proporciona el resultat obtingut en el període esmentat. Si la diferència és positiva, és a dir, si hi ha hagut un increment del net, s'haurà obtingut benefici. Si la diferència és negativa, és a dir, si s'ha produït una reducció del net, indica pèrdua.

Activitat de l'empresa

Ordinària és l'activitat habitual i regular de l'empresa (que dóna lloc a ingressos i despeses), mentre que extraordinària és la que no es produeix regularment sinó de forma esporàdica (beneficis i pèrdues extraordinàries).

Com a exemples del primer cas podem assenyalar: la compra-venda de mercaderies, la liquidació del sou als treballadors, el pagament del subministrament d'energia elèctrica, etc.

Com a exemples del segon cas podem esmentar: un incendi que destrueix mercaderies o la venda d'una maquinària, que pot produir benefici o pèrdua segons que s'obtingui una quantitat superior o inferior, respectivament, a la consignada per la comptabilitat en aquell moment.

Cinc dels nou casos vistos anteriorment comprenen fets comptables que impliquen variacions del net patrimonial. Tanmateix, el cas 7 no afectarà el resultat, ja que aquest tipus de fets comptables produeixen simultàniament un augment i una disminució del net, serà una variació qualitativa i no quantitativa.

En els casos 1, 3, 8 i 9 si, com hem dit abans, no s'han produït variacions del capital (noves aportacions de capital o devolució del que hi havia), són operacions que configuren el resultat comptable. Els augments patrimonials o variacions positives hauran estat causats per ingressos o beneficis extraordinaris, mentre que les disminucions patrimonials o variacions negatives hauran estat produïdes per despeses o pèrdues extraordinàries.

4. Comptabilització de les operacions

4.1. La partida doble

Sabem que en l'empresa tota inversió requereix un finançament, és a dir, que la igualtat comptable fonamental se satisfà sempre: l'estructura econòmica és sempre igual a l'estructura financera, o l'actiu igual al passiu més el net.

El sistema de la comptabilitat per partida doble implica que cada transacció econòmica que faci l'empresa que constitueixi un fet comptable s'ha de registrar destacant el doble aspecte de causa i efecte, de finançament i aplicació, de manera que la igualtat comptable fonamental sempre es mantingui.

Així, d'acord amb el mètode de la partida doble, tot fet comptable implica que com a mínim dos elements patrimonials experimentaran una variació en el seu valor.

4.2. El compte

El compte és l'instrument que la comptabilitat utilitza per a representar i mesurar un element patrimonial, captant la situació inicial d'aquest i les variacions que posteriorment s'hi vagin produint.

Per tant, cada compte ens ofereix una visió de l'element patrimonial que representa, amb independència dels altres ens que componen el patrimoni empresarial.

La coordinació de tots els comptes de la comptabilitat ens donarà una visió total del patrimoni de l'empresa.

El compte es divideix en dues parts: una de les parts es destina a recollir els augments de valor i l'altra les disminucions. Així, esquemàticament, es representa en l'espai com una T i, per conveni, la zona esquerra rep el nom de **deure** i la zona dreta s'anomena **haver**.

Deure	Títol del compte	Haver

En el deure i l'haver s'exposen, a més de la situació inicial de l'element patrimonial titular del compte, els moviments que ha experimentat aquest element, que poden ser augments (Δ) o disminucions (δ).

Segons la naturalesa dels elements patrimonials representats, els comptes es poden classificar com a:

- a) **Comptes d'actiu.** Representen elements patrimonials que signifiquin béns i drets propietat de l'empresa.
- b) **Comptes de passiu.** Representen elements que signifiquin deutes o obligacions de pagament de l'empresa.
- c) **Comptes de net.** Representen elements que recullen les fonts de finançament pròpies: aportacions de capital procedents de l'exterior o fons generats per la mateixa empresa (autofinançament o beneficis no distribuïts).

Segons que un compte sigui d'actiu, passiu o net, la situació inicial i les variacions de l'element patrimonial representat es registraran en el deure o en l'haver, d'acord amb les regles següents:

Deure	Comptes d'actiu	Haver
Valor inicial (A_0)		
Augments de valor (ΔA_0)		Disminucions de valor (δA_0)

Deure	Comptes de passiu	Haver
		Valor inicial (P_0)
Disminucions de valor (δP_0)		Augments de valor (ΔP_0)

Deure	Comptes de net	Haver
		Valor inicial (N_0)
Disminucions de valor (δN_0)		Augments de valor (ΔN_0)

Amb una excepció, els **comptes d'ingressos i despeses** són comptes de resultats i, per tant, com hem vist anteriorment, són comptes de net. Tanmateix, tenen un **funcionament unilateral**: els ingressos representen increments del net (DN) i, és per això que es comptabilitzen sempre en l'haver. Les despeses signifiquen disminucions del net patrimonial (δN) i, en conseqüència, es registren sempre en el deure d'aquests comptes.

Funcionament dels comptes

Llei del desglossament: tot compte és susceptible de ser dividit o desglossat en altres comptes –subcomptes–, cada uns dels quals presentarà les mateixes característiques que el compte de què procedeix. Per exemple, el compte "Bancs" es pot **desglossar** en els comptes "Banc A", "Banc B", etc.

Llei d'integració: és la inversa de la llei del desglossament, és a dir, és possible reunir diferents comptes en un; d'aquesta manera s'aconsegueix una síntesi de tots.

El **quadre de comptes del Pla general comptable** comprèn els set grups següents:

Grup I: Finançament bàsic

Conté els recursos propis i el finançament a llarg termini de l'empresa.

Grup II: Immobilitzat

Comprèn els elements del patrimoni destinats a romandre un llarg període de temps en l'empresa.

Grup III: Existències

Són les mercaderies, les matèries primeres, els altres aprovisionaments, etc., destinats a l'activitat pròpia de l'empresa.

Grup IV: Creditors i deutors per operacions de cobrament

Els actius i passius que tenen l'origen en el tràfic de l'empresa, i també els comptes amb les administracions públiques.

Grup V: Comptes financers

Els deutes i crèdits per operacions alienes al tràfic de l'empresa, amb venciment no superior a l'any, i els mitjans líquids disponibles.

Grup VI: Compres i despeses

Comprèn l'aprovisionament de mercaderies i altres béns adquirits per l'empresa per a revendre'ls amb o sense transformació, i també l'adquisició de serveis i materials consumibles, la variació d'existències (si es produeix disminució) i les pèrdues extraordinàries.

Grup VII: Vendes i ingressos

Conté l'alienació de béns i prestació de serveis que són objecte del tràfic de l'empresa, i també altres ingressos, la variació d'existències (si es produeixen augments) i els beneficis extraordinaris.

Terminologia dels comptes

A continuació exposarem la terminologia que s'utilitza en els comptes. El significat d'alguns dels termes quedarà més clar en el subapartat següent, quan estudiem la comptabilització de les operacions.

- **Obrir** un compte: crear el registre necessari, titular el compte per a efectuar les anotacions que facin falta.
- **Carregar** un compte: registrar una operació en el deure d'un compte.
- **Abonar** o **acreditar** un compte: registrar una operació en l'haver d'un compte.
- **Dèbit** d'un compte: suma de les anotacions en el deure.
- **Crèdit** d'un compte: suma de les anotacions en l'haver.
- **Saldo** d'un compte: diferència entre la suma del deure i de l'haver. El saldo pot ser **deutor** o **creditor**, segons si els registres del deure són superiors als de l'haver o viceversa.
- **Compte deutor**: compte que presenta el saldo deutor.
- **Compte creditor**: compte que presenta el saldo creditor.
- **Liquidar** un compte: anotar les operacions pendents per a conèixer el saldo.

- **Saldar** un compte: col·locar el saldo en el costat (deure o haver) que sumi menys, perquè sumin igual els dos. Si el saldo és deutor es posa en l'haver, i si és creditor, en el deure.
- **Tancar** un compte: una vegada saldat, es presenta sumat en el deure i en l'haver, que han de coincidir.
- **Reobrir** un compte: tornar a començar-lo per a un període nou, recuperant el saldo amb què s'havia tancat, però col·locant-lo en el lloc contrari on es va saldar, és a dir, en el deure o en l'haver segons si el compte era deutor o creditor.

4.3. Interpretació, valoració i representació

La realitat econòmica i financera de l'empresa, els fets comptables, es concreten en documents (albarans, factures, lletres de canvi, nòmines de personal, etc.). Aquests documents són estudiats, són interpretats i són valorats. En comptabilitat es representen per mitjà d'un **assentament comptable**.

En uns casos la interpretació i valoració són fàcils, perquè es basa en fets certs, com una compra de mercaderies o el pagament a un proveïdor.

En altres casos, la interpretació i mesura és conseqüència de l'establiment d'hipòtesis com, per exemple, la valoració de les existències finals en mercaderies on es fan compres i vendes a diferents preus al llarg de l'any; la dotació de fons d'amortització per la depreciació d'elements d'immobilitzat; l'estimació del risc per possibles crèdits fallits per a dotar les corresponents provisions, etc.

L'**assentament comptable**, en què es representa el fet comptable, és la plasmar del sistema de la **partida doble**, segons el qual, com hem vist, la comptabilització de tota operació implica la realització d'almenys dues anotacions comptables, de manera que la igualtat entre l'estructura econòmica i l'estructura financera es mantingui.

Així, en un assentament comptable es fan almenys dos registres en els comptes dels elements patrimonials que han intervingut en la transacció. Com a mínim un compte serà carregat i una altre abonat per imports iguals, o bé, diversos comptes seran carregats i altres abonats. La suma dels imports carregats és igual a la suma dels imports abonats.

Podem representar un assentament de la manera següent::

import 1   Compt 1   a compte 2   import 2

En el compte 1 s'ha carregat l'import 1 i en el compte 2 s'ha abonat l'import 2.

Els principis comptables

El mesurament i la valoració és una de les operacions més importants de la comptabilitat, ja que tota valoració és relativa, segons el criteri utilitzat. Per a minimitzar aquesta relativitat s'estableixen una sèrie de **principis de valoració comptables** el seguiment generalitzat dels quals ajuda a minimitzar la relativitat. Tenen tanta importància, que el mateix **Pla general de comptabilitat** els regula en la primera part. Aquests principis es veuran en un apartat posterior.

L'assentament més complex es representaria de la manera següent:

import	Compte 1			
1	Compte 2			
import	Compte 3			
2	...	..		
import			compte n	import n
3		.	compte n+1	import n+1
...		a	compte n+2	import n+2
...		a	...	...
...		a	...	...

La *a* que figura entre el compte carregat i el compte abonat representa la igualtat comptable, encara que només és un pur formalisme.

Exemples de comptabilització de les operacions

Cas 1: L'empresa compra gènere al comptat valorat en 100.000 euros.

Aquesta operació significa que l'empresa efectua una compra de productes per a vendre'ls posteriorment (compte de mercaderies), l'import de la qual paga al comptat (compte caixa si es paga en efectiu o bancs si es paga amb un xec). En el patrimoni de l'empresa es produeix un canvi de diners per gènere.

Tots dos comptes són d'actiu, en el de mercaderies es produeix un augment de valor (ΔCNA) i en el de caixa o bancs una disminució (δA). En el primer compte es fa un càrrec (anotació en el deure) mentre que en el segon, un abonament (registre en l'haver):

D	Mercaderies	H	D	Caixa	H
100.000					100.000

L'assentament comptable seria el següent:

100.000 Mercaderies a Caixa 100.000

Cas 2: Es constitueix una empresa amb capital inicial de 500.000 euros aportat en efectiu pels propietaris.

L'empresa que es constitueix rep diners (caixa o bancs) provinents d'una font de finançament propi (capital). El primer compte és d'actiu i augmenta (ΔONA), per la qual cosa en aquest compte s'efectua un càrrec. El compte de capital és un compte de net, el seu valor també augmenta (DN), per la qual cosa es realitza un abonament (els augments en els comptes de net s'anoten en l'haver).

D	Bancs	H	D	Capital	H
500.000					500.000

I l'assentament comptable seria de la següent manera:

500.000 Bancs a Capital 500.000

En aquest cas s'ha produït un augment de l'actiu (estructura econòmica) i un augment del net (estructura financera), tots dos per la mateixa quantia; per tant, la igualtat comptable fonamental ($EE = EF$) s'ha mantingut.

Cas 3: L'empresa compra gènere per un valor de 70.000 euros, i obté un crèdit del proveïdor per 50.000 euros i paga la resta amb un xec.

En aquesta ocasió veiem que són tres els elements que intervenen en aquesta operació: d'una banda, s'adquireixen mercaderies –compte d'actiu el valor del qual augmenta ($\Delta\text{ÓNA}$), per la qual cosa s'efectua un càrrec–; en segon lloc una part es paga al comptat amb un xec –compte bancs, d'actiu, el valor dels quals disminueix (δA) i es realitza un abonament–; finalment, el proveïdor concedeix un crèdit per 50.000 euros –compte proveïdors, de passiu, el valor del qual augmenta (DP), fet que implica un abonament, ja que els augments de valor en els comptes de passiu s'anoten en l'haver.

D	Mercaderies	H	D	Bancs	H	D	Proveïdors	H
70.000					20.000			50.000

L'assentament comptable seria aquest:

70.000	Mercaderies			
		a	Bancs	20.000
		a	Proveïdors	50.000

Cas 4: Un banc en el qual l'empresa manté un compte corrent liquida els interessos a favor de l'empresa (5.000 euros) derivats d'aquest compte.

Hi intervenen dos elements: el compte bancs, el valor dels quals augmenta (ΔCNA) per l'ingrés dels interessos i on es fa un càrrec, i el compte ingressos financers, que, com que és un compte d'ingressos i implica un increment del net (DN), es comptabilitza sempre en l'haver, és a dir, es fa un abonament. L'assentament seria el següent:

5.000 Bancs a Ingressos financers 5.000

Cas 5: L'empresa ordena a un dels bancs en els quals manté un compte corrent que transfereixi 40.000 euros a un proveïdor, per a pagar una factura per aquest import. El banc cobra una comissió del 3%.

Els diners que l'empresa tenia al banc han disminuït, en primer lloc, pel pagament del deute al proveïdor, però, en segon, per la comissió que ha cobrat el banc. El compte d'actiu Bancs ha vist disminuir el seu valor; per tant, s'haurà fet un abonament.

D'altra banda, es tenia un deute amb un proveïdor, el compte proveïdors, de passiu, en fer-se el pagament ha vist disminuir el seu valor; per tant, s'ha efectuat un càrrec.

Finalment, la comissió que cobra el banc implica una despesa per a l'empresa. Tots els comptes de despesa impliquen una disminució del net i sempre es comptabilitzen en el deure, és a dir, es representa comptablement mitjançant un càrrec.

40.000	Proveïdors			
1.200	Despeses per serveis bancaris			
		a	Bancs	41.200

4.4. Els llibres de comptabilitat

Els **llibres de comptabilitat** són **instruments** materials que permeten la **representació** tant cronològica com sistemàtica dels **fets comptables**, i la coordinació comptable per a obtenir una visió global de les operacions realitzades per l'empresa durant un exercici, i també de la situació patrimonial en diferents moments del temps. Són els següents:

- **Llibre diari**
- **Llibre major**
- **Llibre d'inventaris i comptes anuals**

Els llibres poden ser principals o auxiliars segons la importància dins del procés de representació i coordinació comptable, i també es poden classificar com a obligatoris o voluntaris segons l'exigència de les normes legals.

El Codi de Comerç estableix l'obligatorietat que l'empresari porti una comptabilitat ordenada cronològicament i adequada a l'activitat de l'empresa, i també de l'elaboració periòdica d'inventaris i balanços.

Aquests llibres que els empresaris estan obligats a fer s'han de legalitzar presentant-los al Registre Mercantil, on en el primer foli es fa una diligència amb els fulls que té, i en cada un dels fulls, s'hi posa un segell del registre.

Com que actualment la comptabilitat se sol portar per ordinador, quan s'acaba l'exercici econòmic s'imprimeixen els fulls de manera ordenada i es presenten al Registre Mercantil perquè el registri.

El llibre diari

El llibre diari és un llibre principal i obligatori [cfr. Codi de Comerç, articles 25.1 i 28.2], en què els fets comptables es registren o classifiquen cronològicament. Aquestes anotacions o registres reben el nom d'assentaments.

Efectivament, totes les operacions que efectua l'empresa, i que en l'apartat anterior hem vist que es representaven comptablement mitjançant un assentament comptable, s'anoten en el llibre diari.

En un assentament diari ha de figurar la informació següent:

- a) Número d'ordre de l'assentament.
- b) Data de l'assentament.
- c) Comptes que es carreguen i comptes que s'abonen.
- d) Imports corresponents a cada càrrec i abonament.
- e) Explicació de la transacció.
- f) Referència normalment del número del foli on apareix en el llibre major cada un dels comptes que es carreguen i s'abonen en el llibre diari.

A continuació mostrem un full d'exemple del llibre diari (de ratllat americà) on estan registrades diverses transaccions d'una empresa:

Número del folio del libro mayor donde figura abierta la cuenta de mercaderías		Número de orden del asiento		Explicación de la transacción		Número del folio del libro mayor donde figura abierta la cuenta de proveedores	
1.000.000	8	13	a	25 de enero de 2000	1.000	15	1.000.000
Mercaderías a Proveedores							
Compra de la Papelera Catalana, S.A.							
Cajas de cartón, a 1.000 ptas./unidad							
Fra. vencimiento 25.4.95							
900.000	4	14	a	29 de enero de 2000	450.000	10	900.000
Caja a Clientes							
Cobro de las facturas siguientes:							
Fra. núm. 1529, Estanislau Sants							
Fra. núm. 1535, Pere Gràcia							
Fra. núm. 1536, Imprenta Gran, S.L.							
800.000	20	15	a	30 de enero de 2000	800.000	4	800.000
Gastos de personal a Caja							
Nómina del personal del mes corriente							
31 de enero de 2000							
30.000	5	16	a	25	25	25	30.000
Bancos a Ingresos financieros							
liquidación de intereses del mes de enero de nuestra libreta de ahorros núm. 7128-0097-41-4876898801 del BBVA.							

Ja que, com sabem, en tot assentament la suma dels imports carregats és igual a la suma dels imports abonats, en el llibre diari la suma de les quantitats carregades coincideix sempre amb la suma de les quantitats abonades.

El llibre major

El llibre major és un llibre principal, però no obligatori segons la legislació mercantil vigent. En el llibre major s'efectua una classificació sistemàtica dels fets segons els elements patrimonials que hi han intervingut, és a dir, recull les variacions de cada un d'aquests elements patrimonials.

A cada compte que figura en el llibre diari es destina un foli en el major, per la qual cosa l'ordenació dels comptes dins del major és per ordre cronològic.

Així doncs, el llibre major està constituït pel conjunt de tots els comptes dels elements patrimonials que hi han intervingut, i la suma de les quantitats carregades també és igual a la suma de les quantitats abonades.

A continuació posem un exemple d'anotació en el llibre major i la seva relació amb l'assentament del llibre diari.

Número del folio del libro mayor donde figura abierta la cuenta de mercaderías		Número de orden del asiento		Explicación de la transacción		Número del folio del libro mayor donde figura abierta la cuenta de proveedores	
1.000.000	8	13	a	25 de enero de 2000	1.000	15	1.000.000
Mercaderías a Proveedores							
Compra de la Papelera Catalana, S.A.							
Cajas de cartón a 1.000 ptas./unidad							
Fra. vencimiento 25.4.95							
Debe							
2000	25	Compra 1.000 cajas	13	1.000.000	Mercaderías	8	Haber
de cartón a 1.000 ptas./unidad							
A menudo se deja en blanco la explicación ya figura en el asiento.							
cantidades parciales							
cantidades totales							
Debe							
Proveedores 15							
2000	25	Compras a crédito	13	1.000.000			Haber

El llibre d'inventaris i comptes anuals

El llibre d'inventaris i comptes anuals és un llibre principal i obligatori [cfr. Codi de Comerç, articles 25.1 i 28.1], en què han de figurar els documents següents:

- 1) Inventari
- 2) Balanç de comprovació (o balanç de sumes)
- 3) Comptes anuals
  - a) Balanç de situació
  - b) Compte de pèrdues i guanys
  - c) Memòria

1) Inventari

Document que conté el detall de tots els elements que integren el patrimoni de l'empresa (béns, drets i obligacions) referits a un moment determinat, degudament valorats.

2) Balanç de comprovació

També conegut com a balanç de sumes, comprèn tots els comptes que figuren en el llibre major, en el qual per a cada un dels comptes s'expressen, en les dues columnes corresponents, els imports de les sumes del deure i de l'haver. La seva finalitat és verificar si les anotacions comptables s'han fet correctament; concretament, si les sumes totals del llibre diari coincideixen amb les sumes dels comptes del llibre major.

Si a aquest balanç s'afegeixen dues columnes més per a saldos (deutors i creditors), resulta un balanç de sumes i saldos, de manera que per a cada compte es disposa de la suma del deure i de l'haver i del saldo corresponent, tal com s'aprecia en el gràfic següent.

COMPTES	SUMES		SALDOS	
	DEURE	HAYER	DEUTORS	CREDITORS
	BALANÇ DE SUMES		BALANÇ DE SALDOS	

El balanç de comprovació s'ha de formular amb certa freqüència, segons la intensitat de les operacions de l'empresa, però trimestralment com a mínim.

3) Comptes anuals

a) Balanç de situació

Mostra la situació patrimonial, econòmica i financera de l'empresa en un moment donat. Hi figuren els comptes –que s'agrupen per masses patrimonials– amb els seus saldos; aquests són definitius i no provisionals com els del balanç de comprovació.

b) Compte de pèrdues i guanys

Es tracta d'un document comptable que presenta el resultat obtingut per l'empresa en un període determinat i en el qual figuren les despeses i els ingressos que s'han produït, i que pot mostrar les diferents categories de resultats.

c) Memòria

És un document comptable l'objectiu del qual és completar, ampliar i comentar la informació del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys, amb la finalitat d'obtenir una informació adequada de la situació de l'empresa.

El marc legal comptable

El procés d'harmonització comptable en la Unió Europea i l'adaptació d'aquesta legislació comptable europea a les Normes Internacionals de Comptabilitat s'ha plasmat, en el cas del Dret comptable espanyol en la “Llei 16/2007, de 4 de juliol, de reforma i adaptació de la legislació mercantil en matèria comptable per a la seva harmonització internacional amb base a la normativa de la Unió Europea”, en vigor des de l'1 de gener de 2008.

Aquesta llei comporta la modificació del Codi de comerç, del Text refós de la Llei de societats anònimes, de la Llei de societats de responsabilitat limitada i de la Llei de l'impost de societats. També encarrega la creació d'un Pla general de comptabilitat per a la petita i mitjana empresa que, dintre del Pla general de comptabilitat, en reduirà els continguts.

Una de les modificacions més destacades és la nova definició dels Comptes anuals. Junament amb el balanç, el compte de pèrdues i guanys i la memòria, dos documents nous: un **estat que reculli els canvis en el patrimoni net** (ECPN) i un **estat de fluxos d'efectiu** (EFE), componen un conjunt complet d'estats financers de conformitat amb els pronunciaments internacionals.

4.5. El cicle comptable

Entenem per cicle comptable les operacions que des del començament fins al final de l'exercici permeten determinar el resultat del període (renda) i establir la situació patrimonial (riquesa) una vegada tancat el cicle.

Així, en un “exercici” –que sol coincidir amb l'any natural– o “exercici econòmic” o “exercici comptable” es distingeixen tres parts: l'inici de l'exerci-

ci, el desenvolupament de l'activitat empresarial durant l'exercici, i el final de l'exercici. A cada fase corresponen unes operacions comptables determinades.

Començament de l'exercici

Es comença amb l'**assentament d'obertura** en el llibre diari del tipus

Comptes d'**actiu**   a   Comptes de **passiu**

És a dir, es carreguen tots els comptes d'actiu (saldo deutor) i s'abonen tots els comptes de passiu (saldo creditor). La informació bàsica per a formular aquest assentament és el balanç de situació en el tancament de l'exercici anterior. Una vegada passat al llibre major l'assentament d'obertura, cada compte queda amb el saldo inicial, que són els saldos del tancament de l'exercici anterior.

Desenvolupament de l'activitat empresarial durant l'exercici

Aquesta fase comprèn el **registre de totes les operacions** que es van produint com a conseqüència de l'activitat empresarial, és a dir, es recullen en el llibre diari els assentaments corresponents als fets comptables, que després es traslladen al llibre major.

Final de l'exercici

El procediment de la fase final de l'exercici és el següent:

- 1) Balanç de sumes i saldos (aquests saldos són provisionals: balanç de saldos provisionals).
- 2) Inventari extracomptable.
- 3) Regularització de comptes.
- 4) Balanç de saldos definitius.
  - Balanç de situació
  - Compte de pèrdues i guanys
- 5) Tancament de la comptabilitat.

1) Balanç de sumes i saldos

Com hem comentat anteriorment, l'empresa al llarg de l'exercici va efectuant balanços de comprovació. Al final de l'exercici estableix un balanç de sumes i saldos que inclou el conjunt d'operacions de tot l'exercici, els saldos del qual són provisionals. Aquests saldos reflecteixen la situació comptable dels elements patrimonials, que s'han de contrastar amb la seva situació real, la qual cosa s'obté amb l'inventari extracomptable.

2) Inventari extracomptable

Es tracta de determinar la situació real de cada un dels elements patrimonials (béns, drets i obligacions) que componen el patrimoni de l'empresa l'últim dia de l'exercici, deixant de banda les dades comptables. Així doncs, és necessari relacionar-los detalladament, mesurar-los (comptar, pesar, etc.) i valorar-los adequadament segons els principis comptables.

La contrastació posterior de les existències reals que s'han obtingut amb els saldos comptables determina les correccions necessàries per a arribar a una coincidència total entre comptabilitat i realitat, és a dir, perquè efectivament la comptabilitat sigui un reflex fidel de la realitat econòmica de l'empresa.

3) Regularització de comptes

Les dues actuacions anteriors, balanç de saldos provisionals i inventari extracomptable, ens han de permetre ara dur a terme les rectificacions necessàries per a conciliar la situació comptable amb la real.

Aquestes operacions de regularització, en sentit ampli, consisteixen a:

- a) Reclassificar
- b) Ajustar
- c) Tractar les operacions que no estan prou formalitzades

a) Reclassificar. Són rectificacions que no afecten els resultats i tenen per objecte reclassificar imports que es van registrar en altres comptes per error, i fer reclassificacions necessàries pel pas del temps, és a dir, elements patrimonials l'exigència (passiu) o realització (actiu) dels quals era a llarg termini i passen a ser partides de curt termini.

b) Ajustar. Són rectificacions que sí que afecten els resultats i inclouen els ajustaments necessaris per a la **valoració correcta de les existències finals**, la **periodificació d'ingressos i despeses**, les correccions de valor degudes a les **amortitzacions i provisions** (aquests dos últims conceptes els veurem en apartats posteriors), i els ajustaments per operacions de les quals, a l'hora de tancar l'exercici, no es disposa de la documentació necessària per a comptabilitzar-les (el lliurament de béns o serveis és acreditat per mitjà de l'**albarà**; tanmateix, per a la comptabilització de l'operació és necessària la **factura**, per la qual cosa operacions que es produeixen en dies pròxims al tancament de l'exercici poden no quedar prou documentades).

Albarà i factura

En l'**albarà** figuren, bàsicament, el nom del venedor i del comprador, la classe de material o servei, la quantitat, el preu, i la data de lliurament.

La **factura** és el document en què el venedor, a partir de la informació dels albarans, detalla els materials lliurats o els serveis prestats, el seu preu unitari i l'import total, i també transports, assegurances, IVA, descomptes, etc.

4) Balanç de saldos definitius

Si en el balanç de saldos provisionals que hem vist anteriorment incorporem les operacions derivades de la regularització de comptes, obtenim un

balanç de saldos definitius, que ja seran representatius de la realitat econòmica.

Si els saldos corresponen a comptes d'actiu i a passiu, configuren el **balanç de situació**. Si corresponen a comptes d'ingressos, despeses, beneficis i pèrdues, configuren el **compte de pèrdues i guanys**. El saldo de pèrdues i guanys és l'element que determina que tots dos quadrin.

5) Tancament de la comptabilitat

S'efectua per mitjà de l'**assentament de tancament** en el llibre diari. És del tipus

Comptes de **passiu**   a   Comptes **d'actiu**

És a dir, es carreguen tots els comptes de passiu (saldo creditor) i s'abonen tots els comptes d'actiu (saldo deutor). Una vegada passat l'assentament de tancament en el llibre major, tots els comptes queden tancats, ja que, en aquest assentament, els comptes de passiu, amb saldo creditor per la seva mateixa naturalesa, es carreguen precisament per l'import d'aquest saldo, i els comptes d'actiu, amb saldo deutor per la seva mateixa naturalesa, s'abonen precisament per l'import d'aquest saldo. La finalitat d'aquesta operació és delimitar els exercicis.

L'endemà, el primer dia del nou exercici, s'efectua l'assentament d'obertura, del tipus actiu a passiu, i així s'inicia el nou cicle comptable.

5. El resultat periòdic: ingressos i despeses

5.1. Els principis comptables

Tal com hem vist en l'apartat sobre la comptabilització de les operacions, el mesurament i la valoració és un dels problemes més greus a què s'enfronta l'empresa, ja que tota valoració és relativa depenent del criteri utilitzat. Per a minimitzar aquesta relativitat, s'estableixen una sèrie de **principis de valoració comptables** el seguiment generalitzat dels quals ajuda a minimitzar la relativitat. Tenen tanta importància, que el mateix Pla general de comptabilitat els regula en la primera part.

On aquest problema adopta major importància és en la determinació del resultat de l'empresa, ja que si els resultats comptables són superiors als resultats reals, es produirà un procés de descapitalització de l'empresa.

Els principis comptables més importants són els següents:

- **Principi d'empresa en funcionament.** Es considera que la gestió de l'empresa és pràcticament indefinida, per la qual cosa l'aplicació dels principis comptables no va encaminada a la determinació del valor del patrimoni a efectes de la seva alienació global o parcial.
- **Principi de prudència.** Només es poden comptabilitzar els beneficis realitzats a la data de tancament del balanç. Per contra, els riscos previsibles i les pèrdues potencials s'han de comptabilitzar així que siguin conegudes.
- **Principi de meritació** o d'especialització d'exercici. La imputació a un període dels ingressos i de les despeses s'ha de fer en funció del corrent real que representin, amb independència del moment en què produeixin els cobraments o els pagaments respectius.
- **Principi d'uniformitat.** Un cop adoptat un criteri en l'aplicació dels principis comptables, s'ha de mantenir en el temps i en l'espai, llevat que es modifiquin els criteris que van motivar-ne l'aplicació. Si això s'esdevé, el canvi ha de figurar en la memòria.

5.2. Periodificació d'ingressos i despeses

En tancar un exercici econòmic, per tal de conciliar la situació comptable amb la situació real, es fa la **regularització** de comptes. Un dels aspectes de la regularització és la **periodificació comptable**, conseqüència del **principi de meritació**.

Dues situacions justifiquen la realització **d'assentaments d'ajustament per periodificació**:

- Despeses anticipades: despeses comptabilitzades en l'exercici que es tanca i que corresponen a l'exercici següent.
- Ingressos anticipats: ingressos comptabilitzats en l'exercici que es tanca i que corresponen a l'exercici següent.

Exemple. Una empresa pot fer el pagament d'un arrendament anual d'una nau per un import de 12.000 euros al principi del mes de setembre; tanmateix, d'aquest pagament només 4.000 euros són despesa de l'exercici en curs, els 8.000 euros restants, encara que han estat satisfets aquest exercici, són despesa del període següent.

5.3. L'obtenció del resultat de l'empresa

La determinació del resultat de l'empresa es pot fer de dues maneres diferents:

- 1) Considerant la diferència entre el valor del capital de l'empresa al final del període i el valor del capital al començament d'aquest mateix període.
- 2) Considerant la diferència entre el valor dels ingressos generats en un període i les despeses en què s'ha incorregut per a poder obtenir els primers. Aquest segon punt de vista és el que adopta la comptabilitat.

Durant l'exercici s'han anat utilitzant els comptes d'ingressos i de despeses. Una vegada arribat el final de l'exercici, per a determinar el resultat total del període cal afegir aquests comptes, traspasant els seus saldos a un compte general de resultats, el **compte de pèrdues i guanys**.

La comptabilització d'aquesta operació s'efectua per mitjà dels dos assentaments següents:

Pèrdues i guanys	a	Comptes de despeses
Comptes d'ingressos	a	Pèrdues i guanys

És a dir,

Pèrdues i guanys	a	Despeses A''
	a	Despeses B''
	a	Despeses C''
	a	(...)
Ingressos A''		
Ingressos B''		
Ingressos C''		
(...)	a	Pèrdues i guanys

Com que tant els comptes de despeses com els comptes d'ingrés tenen un funcionament unilateral, és a dir, els registres dels comptes de despeses es fan

sempre en el deure, mentre que els registres dels comptes d'ingressos es fan sempre en l'haver, amb els assentaments anteriors s'estan saldant tots aquests comptes.

Respecte al compte de pèrdues i guanys, de primer es fa un càrrec per l'import de la suma de tots els comptes de despeses, i a continuació es fa un abonament per l'import de la suma de tots els comptes d'ingressos. **El saldo del compte determina el resultat de l'empresa:** si és creditor, hi haurà hagut benefici; si el saldo és deutor, s'haurà produït una pèrdua.

6. Amortitzacions i provisions

6.1. El procés de la depreciació

La depreciació es defineix com la **pèrdua de valor** que experimenten els elements que integren l'actiu fix o **immobilitzat** tant **material** (maquinària, instal·lacions tècniques, mobiliari, etc., amb excepció normalment dels terrenys i solars) com **immaterial** (despeses d'investigació i desenvolupament, propietat industrial, etc.).

Les causes de la depreciació són de tres tipus:

- a) Pel pas del temps, anomenada **depreciació física**.
- b) Per l'ús que es fa del bé en el procés productiu: **depreciació funcional**.
- c) Per l'aparició de millors procediments de fabricació o béns més perfeccionats tècnicament: **depreciació econòmica o obsolescència**.

La depreciació econòmica pot venir donada per la banda de l'oferta quan altres competidors incorporen als seus processos productius procediments o béns tècnicament més perfeccionats i econòmicament més rendibles que els que té l'empresa. O bé pot venir donada per la banda de la demanda a causa d'una disminució de la demanda dels béns que ven l'empresa, per canvis en els gustos dels consumidors o perquè apareixen en el mercat altres productes que satisfan millor les mateixes necessitats; les màquines de l'empresa que intervinguin en l'elaboració d'aquests productes quedaran obsoletes o envellides econòmicament.

6.2. L'amortització econòmica i financera

L'amortització consisteix en el registre comptable de la depreciació, és a dir, la representació comptable de la pèrdua de valor que experimenten els béns que integren l'actiu fix i immobilitzat de l'empresa.

Aquesta definició s'ha d'entendre en sentit ampli i s'ha de concebre com els fluxos generats per l'empresa pensant en la substitució del bé que s'amortitza, és a dir, l'amortització ha de fer possible l'adquisició d'un bé que en substitueixi un altre quan finalitzi la seva vida útil.

Comptablement, l'assentament que es duu a terme és del tipus:

Dotació a l'amortització de l'immobilitzat material

a Amortització acumulada de l'immobilitzat material

El compte "Dotació a l'amortització de l'immobilitzat material" és un **compte de despeses**, mentre que el compte "Amortització acumulada de l'immobilitzat material" funciona com un **compte de passiu** (encara que el Pla general de comptabilitat obliga a tractar-la com un compte d'actiu amb signe negatiu, en el balanç de situació ha de figurar en l'actiu sota de l'element d'immobilitzat que s'amortitza i entre parèntesis).

Com que l'amortització és una despesa, s'estan reduint els beneficis, és a dir, recursos obtinguts amb l'activitat de l'empresa; en lloc de repartir-se com a beneficis, romanen en l'empresa però compromesos, impliquen una obligació per a l'empresa (és per això que el fons acumulat funciona com a compte de passiu) amb vista al futur, perquè, quan acabi la vida útil de l'element d'immobilitzat que s'amortitza, l'empresa tingui els fons per a reposar-lo.

Així, des d'un punt de vista financer, l'amortització implica la constitució per part de l'empresa d'un fons al qual es van incorporant les quotes d'amortització recuperades per mitjà de la venda i el cobrament dels productes de l'empresa. Aquest fons es deixa en l'empresa materialitzat en quelcom que no sofreixi els efectes de la inflació, que tingui la major rendibilitat possible i que es pugui vendre quan arribi el moment de reposar l'element que s'amortitza.

En sentit econòmic, l'amortització implica la incorporació de l'import de la depreciació al conjunt dels costos dels béns que ven l'empresa, és una part més del cost dels productes. Per mitjà del procés de venda i cobrament dels productes, l'amortització implica la transformació d'un actiu fix en un actiu circulant.

Com veurem en l'apartat següent, en el Reglament de l'impost de societats, figuren les taules d'amortització dels elements de l'immobilitzat material. S'hi estableixen els límits en què les empreses poden amortitzar els seus elements d'immobilitzat. Si per motius econòmics les empreses decideixen amortitzar quantitats fora dels límits legals, el benefici comptable diferirà del benefici segons l'impost de societats.

Exemple

Una empresa adquireix una màquina amb una vida útil estimada de cinc anys. En cada període, l'empresa amortitzarà una part proporcional del cost de la maquinària de manera que al cap de cinc anys l'empresa tingui els recursos necessaris per a substituir-la.

En definitiva, l'amortització permet distribuir en una successió de períodes o d'interval·ls de temps un cost anticipat.

6.3. Provisions

Tota empresa, en el curs de la seva activitat diària, assumeix riscos que ha de minimitzar en la mesura que pugui. Alguns d'aquests riscos els pot minimitzar mitjançant la contractació d'assegurances. Respecte al risc que els elements

patrimonials de l'actiu (immobilitzat material o immaterial, inversions financeres, crèdits a clients, existències, etc.) perdin el seu valor o no es puguin fer, l'empresa acumula fons (provisions) per cobrir-se d'aquest risc. Igualment, es generen provisions per a cobrir-se de possibles riscos que donin lloc a despeses extraordinàries (grans reparacions, impostos, responsabilitats, etc.).

Així, la **dotació de provisions** implica la retenció d'una part dels ingressos de l'empresa per a atendre les seves necessitats futures. De la mateixa manera que en les amortitzacions, es comptabilitza una despesa per a crear un fons que és un compromís per a possibles pèrdues i despeses futures. És el resultat directe d'aplicar el **principi de prudència**.

La seva comptabilització, que no veurem aquí, és diferent i una mica més complexa que el tractament comptable de les amortitzacions, ja que amb les provisions es comptabilitza una pèrdua de valor dels actius i unes despeses que poden no ocórrer, és a dir, que poden ser reversibles.

Com que en dotar provisions s'està comptabilitzant una despesa, estem reduint el benefici de l'empresa. És per això que, de la mateixa manera que en les amortitzacions, la Llei de l'impost de societats determina les dotacions de provisions que es poden deduir legalment. I, de nou, provisions que s'hauran dotat per l'interès econòmic i financer de l'empresa, però que la llei no permetrà deduir, conduiran al fet que el benefici comptable difereixi del benefici a efectes de l'impost.

7. La comptabilitat i l'impost sobre els beneficis

L'impost sobre els beneficis d'una societat és la quantitat que l'empresa ha de pagar a l'Estat pels beneficis obtinguts.

A Espanya s'anomena **impost de societats** i està regulat en la Llei de l'impost de societats (Reial decret legislatiu 4/2004, de 5 de març) que el Reglament de l'impost (Reial decret 1777/2004, de 30 de juliol) desplega.

Com sabem, la forma en què la comptabilitat obté el benefici d'una societat és per mitjà de la diferència entre els **ingressos** obtinguts i les **despeses** incorregudes per a obtenir els ingressos esmentats, és a dir, la xifra de pèrdues i guanys quan té saldo creditor.

Tanmateix, el benefici de l'empresa per a l'impost o **base imposable** (es defineix en l'article 10 de la llei) pot diferir del benefici obtingut per la comptabilitat a causa de despeses que una empresa pot registrar, però que segons l'impost no són deduïbles (article 14), o bé perquè s'hagin dotat **amortitzacions** i **provisions** en una quantia superior a la que la llei permet (articles de l'11 al 13).

Així, tota empresa, una vegada obtingut el benefici comptable i amb vista a liquidar l'impost de societats, ha d'efectuar les correccions corresponents per tal d'obtenir la base imposable. Una vegada calculada aquesta, s'aplica el **tipus de gravamen** de l'impost, i s'obté la **quota íntegra** de l'impost. Després d'aplicar les deduccions i bonificacions de la quota que escaiguin (articles del 30 al 44), s'obté el **deute tributari**.

Segons la modificació de la Llei de l'impost de societats que estableix la llei 35/2006, el nivell general del tipus de gravamen és del 32,5% per als períodes impositius inciat a partir de l'1 de gener de 2007 i passa a ser del 30% a partir de l'1 de gener de 2008, tot i que segons quin sigui el tipus de societat, li seran aplicables altres tipus de gravamen.

Finalment, es comptabilitzarà l'impost de societats a pagar:

Impost sobre beneficis

a Hisenda Pública, Acreedora per Impost de societats

on el compte "hisenda Pública, Acreedora per Impost de societats" representa el deute de l'empresa amb Hisenda per l'impost de societats a pagar.

El compte "Impost sobre beneficis" és un compte despeses i, com a tal, s'ha d'abonar amb càrrec al compte "Pèrdues i guanys", amb la qual cosa es determina després d'impostos.

Activitats

1. Busqueu alguns balanços d'empreses reals i observeu-ne l'estructura bàsica. Independentment dels que us poden facilitar les mateixes empreses o el Registre Mercantil, podeu trobar-los en les pàgines d'economia dels diaris d'informació general i en els diaris d'informació econòmica.

2. Contesteu les preguntes següents:

- Quina diferència existeix entre despesa i pagament?
- Quina diferència hi ha entre riquesa i renda?
- Quines diferències apareixen entre ingrés i cobrament?
- Què és la comptabilitat financera?
- Què és l'actiu circulant?
- En què consisteix una situació de fallida?
- Què són les fonts de finançament pròpies?
- Què és el capital?
- Què és el passiu?
- Què és una massa patrimonial?
- Què és el fons de maniobra?
- Què és l'actiu?
- Què és l'estructura econòmica de l'empresa?
- Què és un element patrimonial?
- Què és el net patrimonial?
- Què és el passiu exigible?
- Què és el resultat comptable?
- A què es poden deure les variacions del net patrimonial?
- Escriviu exemples de fets comptables.
- De quina manera un fet comptable pot afectar el patrimoni?
- Què és la memòria?
- Què és el mètode de la partida doble?
- Què són i per a què serveixen els llibres de comptabilitat?
- Què és l'haver?
- Quin és el contingut del llibre d'inventaris i comptes anuals?
- Quins són els llibres de comptabilitat obligatoris?
- Què és un compte?
- Què és un assentament?
- Què és el balanç de comprovació?
- Què és el deure?
- En què consisteix la regularització comptable?
- Què és el llibre diari?
- En què consisteix el procés de l'amortització?
- Quines són les causes de la depreciació dels elements de l'immobilitzat?
- Quin és l'objectiu de la dotació de provisions?
- Per quins motius poden diferir el benefici comptable i l'obtingut segons l'impost de societats?
- Quins impostos afecten l'empresa?
- Anomena tres impostos dels quals l'empresa sigui subjecte passiu.
- Per què l'impost sobre el valor afegit és important des del punt de vista de la comptabilitat?
- Anomena tres dels principis de valoració comptable.
- En què consisteix el principi de meritació?
- Anomena alguna conseqüència de l'aplicació del principi de prudència en la comptabilitat.
- Què és un exercici?
- Quina diferència hi ha entre un balanç de saldos provisionals i un balanç de saldos definitius?
- Quina diferència hi ha entre un ajustament i una reclassificació?

Glossari

a *f* Lletra amb què es representa la igualtat comptable, que figura en un assentament entre el compte carregat i el compte abonat.

abonar *v tr* Registrar, anotar o inscriure una operació en l'haver d'un compte.

actiu *m* Apartat del balanç de situació en què s'inclou el conjunt de béns i drets la titularitat dels quals correspon a l'empresa.

actiu circulant *m* Actiu constituït pels elements amb un període de conversió en diners igual o més breu que el període de maduració, encara que generalment s'utilitza el criteri temporal de l'exercici econòmic –l'any natural és el més usual– per a una major facilitat d'aplicació.

La funció econòmica d'un element en l'empresa determina la seva adscripció a l'actiu circulant (o, per contra, a l'actiu fix).

actiu fix *m* Actiu constituït pels elements amb un període de conversió en diners més gran que el període mitjà de maduració o que l'exercici econòmic.

ajustaments *m pl* Operacions de regularització. Es tracta de rectificacions que afecten els resultats.

amortització *f* Registre comptable de la deprecació.

assentament *m* Registre d'una operació comptable en el llibre diari.

assentament d'obertura *m* És del tipus "comptes d'actiu a comptes de passiu". Una vegada passat l'assentament d'obertura al llibre major, cada compte queda amb el seu saldo inicial, que són els saldos del tancament de l'exercici anterior.

assentament de tancament *m* És del tipus "comptes de passiu a comptes d'actiu". Una vegada passat l'assentament de tancament al llibre major, tots els comptes hauran quedat tancats.

balanç de comprovació *m* Estat que comprenen tots els comptes que figuren en el llibre major, on per a cada un dels comptes s'expressen, en les dues columnes corresponents, els imports de les sumes del deure i de l'haver. Verifica que les sumes totals del llibre diari coincideixen amb les sumes dels comptes del llibre major, és a dir, que els comptes del llibre major reuneixen totes les transaccions registrades en el llibre diari.
sin. **balanç de sumes**

balanç de situació *m* Estat comptable que informa de la composició del patrimoni de l'empresa en un moment determinat.

balanç de sumes i saldos *m* Balanç de comprovació (balanç de sumes) a què s'han afegit dues columnes més per a saldos (deutors i creditors).

capital circulant *m* Vegeu **fons de maniobra**.

capital de treball *m* Vegeu **fons de maniobra**.

carregar *v tr* Registrar, anotar o inscriure una operació en el deure d'un compte.

cicle comptable *m* Operacions que des de l'inici fins al final de l'exercici condueixen a la determinació del resultat d'aquest període (renda) i a l'establiment de la situació patrimonial al final de l'exercici (riquesa).

comptabilitat *f* Ciència de naturalesa econòmica que estudia la realitat economicopatrimonial mitjançant mètodes propis, per a elaborar una informació en termes quantitius, que resulti útil per als seus usuaris per a prendre decisions.

comptabilitat externa *f* Vegeu **comptabilitat financera**.

comptabilitat financera *f* Comptabilitat l'objectiu de la qual és elaborar els estats comptables que informen sobre el resultat (renda) derivat de l'activitat de l'empresa en un període determinat i de la seva situació patrimonial, econòmica i financera (riquesa) al final. Aquest efecte s'aconsegueix per mitjà de la captació de les transaccions que es produeixen entre l'empresa i el món exterior (àmbit extern). Es tracta d'una informació pensada bàsicament per als destinataris externs.
sin. **comptabilitat externa**

compte *m* Instrument conceptual utilitzat per la comptabilitat per a la representació d'un element patrimonial o d'un dels seus conjunts. Es tracta d'un estat de representació de l'evolució i de la situació d'un element patrimonial sobre la base de classificar els fets comptables que l'afecten en dos grups: els que impliquen una variació additiva en el seu valor i els que constitueixen una disminució d'aquest valor.

compte creditor *m* Compte que presenta un saldo creditor.

compte de pèrdues i guanys *m* Estat comptable que informa del corrent d'ingressos, el corrent de despeses i el resultat generat per l'empresa durant el període de temps a què fa referència.

compte deutor *m* Compte que presenta un saldo deutor.

comptes anuals *m pl* Conjunt format pel balanç de situació, el compte de pèrdues i guanys, i la memòria.

crèdit d'un compte *m* Suma de les anotacions de l'haver.

dèbit d'un compte *m* Suma de les anotacions en el deure.

deure *m* Costat esquerre d'un compte.

deutes *m pl* Vegeu **finançament aliè**.

element patrimonial *m* Elements que integren l'actiu i el passiu.

estructura econòmica *f* Conjunt d'inversions efectuades.

estructura financera *f* Conjunt de fonts de finançament.

exercici *m* Període de temps, que amb freqüència coincideix amb l'any natural, al qual ens referim per tractar de l'activitat i els resultats de l'empresa.
sin. **exercici econòmic** o **exercici comptable**

exercici comptable *m* Vegeu **exercici**.

exercici econòmic *m* Vegeu **exercici**.

fet comptable *m* Qualsevol fet de naturalesa jurídica o econòmica que pot modificar el patrimoni.

finançament aliè *m* Recursos aportats a l'empresa per persones que no en són sòcies (bancs, proveïdors, etc.), que s'hauran de tornar en arribar el venciment.
sin. **recursos aliens**, **fons aliens**, **passiu exigible**, **deutes**

finançament propi *m* Recursos aportats a l'empresa pels socis.

fons aliens *m pl* Vegeu **finançament aliè**.

fons de maniobra *m* Excés de l'actiu circulant sobre el passiu circulant. Excés dels fons propis i aliens a llarg termini sobre l'actiu fix.
sin. **capital circulant**, **capital de treball**
en working capital

haver *m* Costat dret d'un compte.

inventari *m* Document que conté el detall de tots els elements que integren el patrimoni de l'empresa (béns, drets i obligacions) referit a un moment donat, degudament valorat.

llibre d'inventaris i comptes anuals *m* Llibre principal i obligatori en què s'han de presentar els documents següents: inventari, balanç de comprovació (o balanç de sumes) i comptes anuals (balanç de situació, compte de pèrdues i guanys i memòria).

llibre de comptabilitat *m* Instrument material que permet la representació i la coordinació comptables. Es registren els fets comptables d'acord amb diferents criteris de classificació.

llibre diari *m* Llibre principal i obligatori en què els fets comptables es registren o classifiquen cronològicament.

Llibre major *m* Llibre principal però no obligatori en què els fets comptables es registren o classifiquen cronològicament.

liquidar un compte *v tr* Anotar les operacions pendents per a conèixer el saldo.

massa patrimonial *f* Conjunt d'elements patrimonials que presenten la mateixa significació o funcionalitat econòmica.

memòria *f* Document comptable l'objectiu del qual és completar, ampliar i comentar la informació del balanç de situació i del compte de pèrdues i guanys, amb la finalitat d'obtenir una informació adequada de la situació de l'empresa.

net *m* Diferència entre l'actiu i el passiu exigible.
sin. **finançament propi**

obrir un compte *v tr* Crear el registre necessari, titular el compte, per a efectuar les anotacions que siguin necessàries.

partida doble *f* Mètode de realització d'un sistema comptable. La comptabilitat, en registrar els fets, destaca el doble aspecte de causa i efecte (finançament i aplicació; creditor i deutor).

passiu *m* Apartat del balanç de situació en què s'inclou el conjunt de fonts de finançament de l'empresa. Entre altres, els préstecs rebuts, les aportacions dels seus propietaris, etc.

passiu exigible *m* Vegeu **finançament aliè**.

patrimoni *m* Conjunt de béns, drets i obligacions degudament valorats, destinats a una finalitat i vinculats a una unitat econòmica.

període de maduració de l'empresa *m* Temps que transcorre des que s'inverteix una unitat monetària en mercaderies, matèries primeres, etc., fins que es recupera la unitat monetària per la venda dels productes i el cobrament corresponent.

principi de meritació *m* La imputació temporal d'ingressos i despeses s'ha d'efectuar en funció del corrent real de béns i serveis que representen aquests ingressos i les despeses, amb independència del moment en què es produeix el corrent monetari o financer derivat d'aquells, és a dir, en el moment en què es produeix el seu cobrament o pagament.

reclassificacions *f pl* Operacions de regularització. Es tracta de rectificacions que no afecten els resultats. Persegueixen la classificació correcta dels registres perquè cada compte reflecteixi adequadament la situació de l'element patrimonial que representa, per a la qual cosa pot ser necessari fer traspassos de comptes.

recursos aliens *m pl* Vegeu **finançament aliè**.

regularització de comptes *m* Operacions comptables que tenen la finalitat de conciliar la comptabilitat i la realitat, aconseguint que la comptabilitat reflecteixi millor la realitat. Es tracta de les rectificacions (ajustaments, reclassificacions, etc.) pertinents per a recuperar la igualtat de les situacions comptable i real de què s'havia partit a l'inici de l'exercici.

renda *f* Flux o corrent (de riquesa) en un període; l'increment de la riquesa inicial és la renda generada durant un període.

reobrir un compte *v tr* iniciar-lo de nou, per a un període nou, recuperant el saldo amb què s'havia tancat, però col·locant-lo en el lloc contrari on es va saldar, és a dir, en el deure o en l'haver segons si el compte és deutor o creditor.

resultat comptable *m* Resultat obtingut de la comparació del net patrimonial en dos moments consecutius en el període comprès entre els moments inicial i final, sempre que no s'hagi donat variació del capital. Si la diferència és positiva, indica benefici. Si la diferència és negativa, indica pèrdua.

riquesa *f* Conjunt de béns, drets i obligacions en un moment determinat. Es tracta d'un estoc o fons.

saldar un compte *v tr* Col·locar el saldo del compte en el costat (deure/haver) que sumi menys, perquè totes dos sumin igual.

saldo *m* Diferència entre la suma del deure i de l'haver. El saldo pot ser deutor o creditor, segons si els registres del deure són superiors als de l'haver o viceversa.

tancar un compte *v tr* Una vegada saldat, presentar-lo sumat en el deure i en l'haver, que han de coincidir.

working capital *m* Vegeu fons de maniobra.

Bibliografia

Cañibano Calvo, L. (1991). *Contabilidad. Análisis contable de la realidad económica*. Madrid: Pirámide.

Cañibano Calvo, L.; (1991). *Prácticas de contabilidad*. Madrid: Pirámide.

Rivero Romero, J. (1991a). *Contabilidad financiera*. Madrid: Trivium.

Rivero Romero, J. (1991b). *Supuestos de contabilidad financiera*. Madrid: Trivium.

Sáez Torrecilla, A. (1996a). *Contabilidad general* (2 volúmenes). Madrid: McGraw-Hill.

Sáez Torrecilla, A. (1996b). *Casos prácticos de contabilidad general* (2 volúmenes). Madrid: McGraw-Hill.

Serra Salvador, V.; Giner Inchausti, B.; Vilar Sanchis, E. (1994). *Sistemas de información contable: una introducción a la contabilidad*. València: Tirant lo Blanch.

Urias Valiente, J. (1997). *Introducción a la contabilidad. Teoría y supuestos*. Madrid: Pirámide.

Vela Pastor, M.; Montesinos Julve, V.; Serra Salvador, V. (1991). *Manual de contabilidad*. Barcelona: Ariel.

